

Datum 21 november 2024
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland t.b.v. het commissiedebat 'Staat van de Volkshuisvesting' 27 november 2024

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders,

VluchtelingenWerk Nederland geeft u graag het volgende mee ten behoeve van het [commissiedebat](#) van 27 november over de 'Staat van de Volkshuisvesting'.

'Ervaren draagvlak en weerstand bij inwoners rond de huisvesting van vergunninghouders'¹

Weinig onderwerpen beheersen het politieke en maatschappelijke debat momenteel meer dan het thema (asiel-)migratie en woningmarkt. Vaak wordt er een directe link gelegd tussen deze twee, en wordt de 'schuld' van de huidige krapte op de woningmarkt bij statushouders gelegd. Dit terwijl het tekort aan woningen hele andere oorzaken heeft, en statushouders zelf, net als vele andere inwoners van Nederland, ook met het tekort aan huisvesting geconfronteerd worden.

In algemene zin wordt een klein deel van de sociale huurwoningen toegewezen aan statushouders. Dit percentage kan echter lokaal verschillen. De hoogte van dit percentage is het gevolg van het (lokale) huisvestingsbeleid².

Verder blijkt uit het [rapport](#) van Movisie (pag. 15) dat in de meeste gemeenten maar een enkele keer lichte vormen van weerstand voorkomen. Bij iets meer dan een derde van de gemeenten is er incidenteel sprake van matige vormen van weerstand zoals kleinschalige protesten, het ondertekenen van een petitie of uitingen in (lokale) media. Sterke weerstand komt volgens de respondenten relatief gezien weinig voor³.

Conclusies rapport

VluchtelingenWerk herkent en onderschrijft de conclusies uit het [rapport](#) over wat gemeenten kunnen doen om het draagvlak voor de huisvesting van statushouders te vergroten en de weerstand te verminderen (onder 4. vanaf pag. 23).

Begeleiding

Het belang van intensieve begeleiding van statushouders bij een goede start in de samenleving is groot. Toch is dit binnen het krappe budget voor inburgering een

---

1 In het rapport wordt voor dezelfde groep zowel de term 'vergunninghouders' als 'statushouders' gebruikt. In onze brief kiezen we echter consequent voor de meer algemene term statushouders.

2 Dit wordt o.a. toegelicht in de [Beantwoording](#) van Kamervragen van dhr. Bontenbal van 16 augustus jl.

3 Overigens is – anders dan de titel van het rapport doet vermoeden – niet gesproken met inwoners zelf, maar is de informatie gebaseerd op ervaringen van gemeenteambtenaren met draagvlak en weerstand bij inwoners.

onderdeel waarop (landelijk en lokaal) vaak als eerste wordt bezuinigd⁴. In praktijk betekent dit dat de begeleiding per gemeente enorm verschilt en dat deze soms voor een veel te korte periode (maximaal 3 of 6 maanden) of te weinig intensief wordt aangeboden.

Contact

Ook ziet VluchtelingenWerk vrijwel dagelijks dat contact tussen statushouders en andere inwoners belangrijk is voor een toename van begrip en draagvlak, en voor vermindering van vooroordelen en weerstand: onbekend maakt inderdaad onbemind⁵.

Informatie en communicatie

Waar het belang van informatie en communicatie van gemeenten richting inwoners eerder vooral aan de orde was bij de komst van een asielzoekerscentrum, en niet bij de huisvesting van statushouders als zijnde 'nieuwe burens', ligt dit vraagstuk sinds de negatieve framing rond asielmigratie en de krapte op de woningmarkt echter onder een vergrootglas⁶.

Rond de komst van statushouders blijkt een deel van de gemeenten de noodzaak te voelen om te zorgen voor voorlichting en uitleg. *"Een kwart (25,3%) van de bevraagde gemeenten geeft aan omwonenden actief te informeren wanneer er vergunninghouders bij hen in de buurt worden gehuisvest"*. Er zijn echter ook gemeenten die bij huisvesting van vergunninghouders niet anders handelen dan bij andere nieuwe bewoners: *"Er is ook een gemeente die aangeeft met opzet niet richting burens te communiceren over de huisvesting van vergunninghouders in een bepaalde woning. Omdat ze dit ook niet doen wanneer er 'andere' mensen worden gehuisvest"* (pag. 28).

Wat de onderzoekers van het rapport opvalt, is dat gemeenten zich veelal eenzijdig richten op het aanpassingsvermogen van statushouders, terwijl voor wederzijds begrip er óók aandacht nodig is voor buurtbewoners: om over en weer te leren over elkaars gewoonten en cultuur (pag. 25). Het kabinet verwacht dat iedereen meedoet, maar VluchtelingenWerk plaatst hierbij de kanttekening dat dat lastig is in een gesloten of zelfs vijandige samenleving.

Ondersteuning vanuit het Rijk

Gemeenten blijken behoefte te hebben aan ondersteuning vanuit het Rijk in de vorm van landelijke communicatie-uitingen gericht op positieve beeldvorming⁷. VluchtelingenWerk onderschrijft dat hier nog veel winst te behalen valt. In tegenstelling tot gemeenten beschikt men landelijk immers over de meest recente en relevante gegevens en middelen. Door gemeenten te ondersteunen kan worden voorkomen dat elke gemeente afzonderlijk steeds opnieuw het wiel moet uitvinden en op zoek moet naar de juiste en actuele informatie en middelen. Uiteraard betekent dit dat men ook landelijk het

---

4 P.25 van het [rapport](#): *"Ook andere gemeenten geven aan dat maatschappelijke begeleiding hen veel geld kost en specifieke financiering hiervoor vaak van tijdelijke aard is, terwijl zij dit graag structureel willen inzetten"*

5 P.27: *"Waar er in het begin vaak weerstand en zorgen zijn over de komst van vergunninghouders in de buurt, zien gemeenten die weerstand vaak wegebben wanneer mensen elkaar leren kennen."*

6 P.27: *"Gemeenten merken de gevolgen van de overwegend negatieve uitingen in de (landelijke) politiek en negatieve berichtgeving in diverse media rondom asielzoekers en vergunninghouders"*.

7 P.36 *"Als tegenhanger van de overwegend negatieve berichtgeving in de media en het tegengaan van de verspreiding van misinformatie en desinformatie"*.

maatschappelijke belang van juiste informatie en voorlichting voor het behoud van draagvlak voor (huisvesting van) statushouders moet inzien.

VluchtelingenWerk vraagt de rijksoverheid om te zorgen voor voldoende intensieve begeleiding van statushouders, mogelijkheden voor contact tussen statushouders en andere inwoners zoveel mogelijk te stimuleren en faciliteren en te zorgen voor voorlichtingsmaterialen die gemeenten kunnen inzetten bij de voorlichting over huisvesting van statushouders aan de lokale bevolking.

Plannen kabinet met huisvesting statushouders

Het kabinet is van plan om een gemeentelijke voorrang op sociale huurwoningen voor statushouders te verbieden en de wettelijke taakstelling voor gemeenten bij hun huisvesting te schrappen. Omwille van meer 'doorstroom' uit de asielopvang en een 'gelijke behandeling' met andere woningzoekenden wil het kabinet 'sobere voorzieningen' inrichten voor statushouders. Waar die sobere voorzieningen zouden moeten komen, wie ze moet betalen, en wanneer ze er komen is nog op geen enkele wijze uitgewerkt. De plannen zorgen er echter nu al voor dat sommige gemeenten een afwachtende houding aannemen ten aanzien van huisvesting waardoor de druk op de opvang toeneemt. Ook of en hoe statushouders de kans krijgen om vanuit dergelijke locaties mee te doen en onderdeel te worden van de samenleving is nog onduidelijk.

Uit de [beantwoording van feitelijke vragen bij de begroting Asiel en Migratie 2025](#) blijkt dat (als antwoord op vraag 43) *'Onder verantwoordelijkheid van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) wordt gewerkt aan een verbod op voorrang voor statushouders bij de toewijzing van sociale huurwoningen op grond van het feit dat zij statushouder zijn. Hiertoe zal de Huisvestingswet 2014 worden gewijzigd. Voor statushouders wordt onder meer ingezet op onzelfstandige huisvesting, de verdere ontwikkeling van doorstroomlocaties en andere vormen van flexibele huisvesting.'*

Achtergrond: aandachtsgroepen

Statushouders krijgen echter geen -zoals het kabinet stelt- voorrang op grond van het enkele feit dat ze statushouder zijn. Deze urgentie (of voorrang) geldt in gemeenten alleen voor nieuwe statushouders die in ons land voor het eerst moeten worden gehuisvest. Deze bijzondere situatie komt overeen met die van andere aandachtsgroepen. Statushouders komen net als deze andere aandachtsgroepen uit een opvangvoorziening, hebben geen wachttijd als woningzoekende kunnen opbouwen en maken hierdoor weinig kans op huisvesting. In dit geval komen zij alleen niet uit een daklozenopvang, gevangenis of zorginstelling, maar uit een opvangvoorziening voor asielzoekers (azc).

Vanwege hun bijzondere situatie is eerder een [wetsvoorstel](#) ingediend waarmee aandachtsgroepen – statushouders uitgezonderd – landelijk als 'urgente categorie woningzoekenden' worden aangewezen. In het betreffende wetsvoorstel wordt de situatie van de betreffende aandachtsgroepen als volgt gedefinieerd: "... *aandachtsgroepen waarvan de huisvestingsvraag als dringend kan worden gezien en het niet huisvesten grote maatschappelijke impact heeft.*" (MvT, pag. 8). *"Voor een deel van deze aandachtsgroepen is het verkrijgen van huisvesting dringend noodzakelijk. Het gaat hier om kwetsbare mensen die wegens het gebrek aan huisvesting ook op andere*

levensdomeinen in de knel komen en hierdoor onnodig lang een beroep moeten doen op steun van de overheid” (MvT, pag. 19).

Vanzelfsprekend is het niet hebben van zelfstandige woonruimte funest voor de integratie- en participatiekansen van statushouders om daadwerkelijk deel te nemen aan de samenleving. Het uitblijven van (reguliere en definitieve) huisvesting heeft ook bij statushouders grote invloed op hun gezondheid en welzijn (en die van hun kinderen) en vergroot de kans op langdurige uitkeringsafhankelijkheid. Desondanks wil het kabinet hen anders behandelen dan andere aandachtsgroepen in vergelijkbare omstandigheden.

Bij het wettelijk schrappen van de urgentie van statushouders signaleerde de Raad van State destijds⁸ al dat *“onderscheid lijkt te worden gemaakt tussen vergunninghouders en reguliere woningzoekenden wat betreft de aard van de huisvesting die ter beschikking wordt gesteld. Dit onderscheid is direct gebaseerd op de verblijfstitel van de betrokken persoon en indirect op de nationaliteit van de vergunninghouder”. De Afdeling merkt daarbij op ‘dat een toename van het aantal vergunninghouders op zichzelf onvoldoende reden vormt voor een ongelijke behandeling tussen vergunninghouders en anderen wat betreft de soort huisvesting die hen ter beschikking wordt gesteld.’*

Op grond van het feit dat zij statushouders zijn mogen statushouders niet onder slechtere omstandigheden dan andere woningzoekende worden gehuisvest (bv. ver afgelegen van openbaar vervoer en andere basale voorzieningen, in tijdelijke of gedeelde huisvesting of in slecht onderhouden containers). VluchtelingenWerk Nederland wijst in dit licht op de uitspraak van de Minister van VRO over de aanpak van woondiscriminatie (tijdens het [begrotingsdebat](#)): *“En ik zeg er gewoon nog maar weer een keer bij dat ik deze praktijk afwijs.”*

Sobere (doorstroom-)locaties

Het kabinet wil voor statushouders ‘sobere doorstroomlocaties’ inrichten. Voor zover bekend is er onder gemeenten tot nu toe weinig animo voor grotere doorstroomlocaties (DSL’s), zij hebben immers ook al de opdracht om voor voldoende opvangplekken voor asielzoekers en Oekraïense ontheemden te zorgen. Het verbod op voorrang en het afschaffen van de taakstelling zal er daarom toe leiden dat er – naast de ongeveer 19.000 statushouders die nu al in opvanglocaties wachten op zelfstandige huisvesting in een gemeente – nog tienduizenden anderen vast komen te zitten in de opvang, die veelal ook nog eens onder de maat is.

VluchtelingenWerk pleit ervoor, net als COA en de VNG, dat de taakstelling voor gemeenten tot huisvesting van statushouders daarom overeind moet blijven, anders loopt het systeem geheel vast.

Huisvesting in een DSL betekent weer een extra verhuizing, weer tijdelijk onderdak (geen rust) en weer veranderen van scholen en netwerken etc. Uit oogpunt van welzijn, integratie en draagvlak is VluchtelingenWerk daarom geen voorstander van huisvesting in dergelijke grotere locaties. Doorstroomlocaties zorgen niet voor een structurele oplossing, want er komen geen woningen bij. Met de doorstroomlocaties wordt er tijd gekocht voor

⁸ [Advies van de Raad van State](#) (onder 2. ‘Gelijke behandeling’).

het zoeken naar woonruimte. Het lijkt ons beter om meer te investeren in permanente woonoplossingen.

Woningdelen

Vanwege de huidige krapte op de woningmarkt wil het kabinet tevens inzetten op meer onzelfstandige huisvesting voor statushouders, waaronder het delen van een eengezinswoning. VluchtelingenWerk is in het algemeen geen voorstander van het delen van een eengezinswoning door alleenstaande (volwassen) statushouders. Woningdelen kan onder voorwaarden wel geschikt zijn voor jongeren/studenten die vaak een lagere uitkering ontvangen en hierdoor lastig zelfstandig een woning kunnen huren. Ook kan tijdelijk woningdelen (als 'doorstroomwoning') geschikt zijn voor referenten. Dat zijn statushouders die een aanvraag voor gezinshereniging hebben ingediend en in afwachting zijn van (huisvesting met) hun nareizende gezinsleden. Na aankomst van hun partner/gezin kunnen zij dan doorverhuizen naar een zelfstandige passende woning.

Uit eerdere ervaringen blijkt dat het woningdelen forse nadelen kent. Gemeenten zijn daarom nog steeds huiverig om te kiezen voor deze optie. De nadelen bestonden destijds niet alleen voor statushouders, maar ook voor gemeenten. Statushouders kunnen hun medebewoners vaak niet kiezen, zeker niet na verhuizing van een van de oorspronkelijke bewoners. Het wonen met andere (onbekende) statushouders leidde vaak tot extra spanningen. Denk aan het gebrek aan privacy, de betaling van de huur en vaste lasten, het delen en schoonmaken van gemeenschappelijke ruimten, andere gewoonten (o.a. bij verwarmen, douchen, koken of eten), een verschillend dag-nachtritme, het ontvangen van bezoek of logees of roken in huis. Het financieel en praktisch organiseren van woningdelen is complex en kan meestal rekenen op weinig enthousiasme van de buurt (zie ook het [rapport](#) van Movisie).

Volgens VluchtelingenWerk zou het bouwkundig splitsen of optoppen van woningen een goed alternatief kunnen zijn voor woningdelen. Het kost weliswaar meer tijd en een eenmalige investering, maar is een duurzame oplossing die zich niet alleen beperkt tot statushouders. De bevolking bestaat immers uit steeds meer eenpersoonshuishoudens en deze passen niet bij de bestaande woningvoorraad.

VluchtelingenWerk roept het kabinet op om te investeren in duurzame woonvoorzieningen voor alle woningzoekenden, m.n. urgente categorieën woningzoekenden zoals spoedzoekers en aandachtsgroepen (incl. statushouders) en statushouders niet anders te behandelen dan andere woningzoekenden in een vergelijkbare situatie.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat, voor vragen of een verdere toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland